

MÁTRAI ROXÁNA

Ahol örökké szól

ABSZTRAKT

Történetek, barátságok, felemelő és olykor nehéz pillanatok az ország legszegényebb településéről. Egy csereháti faluban, Csenyétén a „Felzárkózó települések” program keretein belül a Magyar Máltai Szeretetszolgálat munkatársai segítik az itt élőket. Az ő folyamatos jelenlétüknek köszönhetően érkezhettem egy számomra idegen faluba már első alkalommal úgy, mint egy régi ismerős. A Jelenlét Ház udvarán tolongó, folyton kérdező gyerekek az első pillanatban elvarázsoltak. Azóta is minden látogatás tartogat egy-egy nehezen felejtendő, kincset érő találkozást. Elmesélek közülük néhányat úgy, ahogy én megéltem.

KULCSSZAVAK: Jelenlét, Felzárkózó települések, Csenyete, Magyar Máltai Szeretetszolgálat, templom, harang

2020 augusztusában jártam először Csenyétén, az ország legszegényebb településeként ismert, száz százalékban romák lakta borsodi faluban. Aznap hazaérve csak ennyit jegyeztem le magamnak: „Ezelőtt még sosem volt olyan barátnőm, akitől miután elbúcsúztam, tetűirtóval kellett átmosni a hajamat.” Ezeket a sorokat azóta sem folytattam, mert nem találtam meg a módját, hogyan tudnám a hangsúlyt a barátnőmre és nem a tetűirtóra helyezni a történetben, hogy aki olvassa, az a barátságra emlékezzen inkább a bogarak helyett. Miközben nem szeretném elhallgatni, hogy a Magyar Máltai Szeretetszolgálat által a csenyétei Jelenlét Ház udvarán aznapra szervezett családi délután – közös főzéssel és játékkal – a gyerekek hajához makacsul ragaszkodó tetvek elűzésére is szerveződött. Délutánra megfésülve, változatos parkettafonásokkal szaladgáltak a lányok az udvaron az üstökben rotyogó lecsó és frissen sült bodag körül.

A legszegényebb településre érkeztem, és nem várt gazdagsággal találok. Gyerekekkel, akiket szétvet a kíváncsiság, a beszélgetni, játszani, élni akarás. És felnőttekkel, akiké ez a rengeteg kincs. Első pillanattól elvarázsolt ez a színes-hangos forgatag, a kezem egész nap el nem engedő, folyamatosan kérdező, mesélő gyerekek, és az akkor még távolságtartóbb felnőttek, akik elmosolyodtak, amikor összetalálkoztam a tekintetünk.

A barátnőmként emlegetett kislány, Eliza aznap egy pillanatra sem mozdult el mellőlem. A többiekkel együtt többször befonta ő is a hajamat, és én is mindenkiét, aki kérte,

Aprónak tűnő dolgok ezek, hasonlatosan az alig észrevehető kis hegyikristályokhoz, amelyek úgy csillannak meg a hegyoldalban, hogy nyoma sincs rajtuk az agyagos földnek vagy kosznak. Egyszerűen nem tapad rájuk. Ezek a tiszta, váratlanul elém kerülő emberi pillanatok azok, amiket érdemes magammal hozni és kincsként őrizni. Akár elmesélni.

egy belvárosi fodrászszalon forgalmával vetekedett a Jelenlét Ház lépcsője. Van, hogy valaki nem különlegesebb, nem kedvesebb vagy szórakoztatóbb társaság, mégis van benne valami, ami közös, amittől szavak nélkül is értjük egymást. A többieknek is feltűnt a hasonlóság:

– Elizának ugyanolyan feje van, mint neked! – és felváltva mustrálták az arcunk. Szép arcú kislány, így hát bóknak vettem. Barátságunk azóta is tart, úgy tűnik, maradandóbb, mint a tetvek.

Délutánra egy kislánytól megtanultam, hogy minden gyerekre ugyanúgy kell figyelni. Féltrehívott, és meglepő érettséggel azt mondta:

– Úgy érzem, hogy Elizával többet foglalkozol, mint velem. Rossz érzés, mert én is szeretnék veled

ugyanannyit játszani. Kérlek, fogd az én kezemet is!

Guggoltam mellette a borsodi kis falu forgatagában. Ott, ahová ritkán meri betenni a lábát ismeretlen, ahonnan gyakoriak a botrányos hírek és azok a cikkek, amelyek a mélyszegénységben élő emberek butaságát akarják bizonyítani. Ugyanezen a helyen történt, hogy egy tízéves gyerek szóról szóra mondta el nekem egy – a jóléti társadalomban divatos – asszertív kommunikációs tréning példamondatát.

Aprónak tűnő dolgok ezek, hasonlatosan az alig észrevehető kis hegyikristályokhoz, amelyek úgy csillannak meg a hegyoldalban, hogy nyoma sincs rajtuk az agyagos földnek vagy kosznak. Egyszerűen nem tapad rájuk. Ezek a tiszta, váratlanul elém kerülő emberi pillanatok azok, amiket érdemes magammal hozni és kincsként őrizni. Akár elmesélni.

Bárhol, bármikor találni ilyen kis kristálypillanatokot, embereket. Csak jól kell figyelni. Egy későbbi látogatásomkor, itt Csenyétén egyszerre kettő is elém pottyant.

Naplóbejegyzésem erről a tél eleji alkalomról:

„A kémények füstje sűrű vattaként telepedik a völgyre, csak néhány ablak pislákoló fénye küzd át magát a vattacukor-ködön. Egy faluvégi ház udvaráról szakaszosan felhangzó zene vagy a füsttakaró mögül időnként előbújó hold újra és újra ugatásra készíti a kutyákat. Aztán lassanként megunják a mulatóst, a ködre még a csend is rátelepedik. Mintha megállt volna az idő. Próbálok kitalálni, melyik ablak mögött hogy térnek nyugovóra, hol alszanak, mivel takaróznak, melyik házban hogyan tudja vagy épp nem tudja elnyomni a vaskályha melege a javításra szoruló falak közé beszemtelenkedő hideget. A képzelet gyakran elég távol áll a valóságtól. Csakúgy, mint az esti ábrándozásomban a szomszéd ház ablakában kifejezetten tetszetősnek ítélt függöny, amin szokatlanul tört meg a bentről kiszűrődő fény. Másnap reggel derül ki, hogy a különleges dizájn nem egy

függönynek, hanem az ablaküveg helyett felszögelt fekete takarófoliának volt köszönhető. Nincs sok időm filozofálni arról, hogy az éj sötétje mily kegyesen rejti el előlünk a kellemetlen részleteket, mert mozgolódní kezd minden, indul a nap. Nem is akármilyen nap. A falu új harangját szentelik ma.

Csenyétén évek óta céltalanul állt a harangláb, munkát nem, csak nevet adva a helyi harangozóknak. Harangozóknak, igen, mert hogy ebbe a madársejár kis faluba kettő is jutott. Egy alacsonyabb, vékony arcú, bajuszos, szikár férfi és a nála jó egy fejjel magasabb, erősebb testalkatú testvére. Hatvan év körüliek, jó kedélyűek mindketten. Kora reggel jönnek a Jelenlét Pontra, köröznek az épület körül, és hogy véletlenül se felejtjük ki őket az ünnepi ceremóniából, ismét elmondják, hogy ők azok, akik. A hosszú évekig üres harangláb immár újra magáénak tudhatja a súlyos rézharangot, amely először kondul meg ma. Az, hogy ki, azaz kik szólaltatják meg, már nem is kérdés.

Suszter kaptafa, földműves föld, harangozó harang nélkül. Fájó belegondolni. A harangozónak egy faluban becsülete van, mindenki számára fontos feladata, ez az, amit ma ők ketten visszanyernek.

Az udvaron összegyűlt fiúk megkapják az oltári szentségeket, új szokás, hogy ők segítenek berendezni a templomot. Ha ébredés után közvetlenül láttam volna meg, ahogy a nyolc-kilenc éves forma fiúk a megfeszített Jézus velük majdhogynem egyméretű faragott szobrárt büszkén cipelik, valószínűleg úgy hiszem, hogy ez csak valami szürreális álom, és visszafekszem. Bár kezdem már lassan megszokni, hogy itt a szokatlan pillanatok mind a valóság részei. Mint a templomban engedéllyel gördeszkázó gyerekek, a gumi híján vaskerekű bicikli mosolygós kislúval a nyeregben vagy a kistraktor, a „helyi járat” kisemberekkel megrakott utánfutója.

Lassan indulunk a templomba. Abba a templomba, ahova tető híján a nap pont úgy süt be, ahogyan az eső is beesik. Ahonnan az imádságnak nem kell a rózsaaablakon át utat keresni a mennyekig, mert egyenesen az égbe száll. Felérek, és körbenézek. Mindenütt gyerekek. Több felnőtt is lehetne, gondolom elsőre, majd rájövök, hogy félig üresnek ítélem meg azt a híres poharat, pedig az csordultig tele van. Lehet-e ennél fontosabb, hogy ezek a gyerekek reggel felkeltek, felöltöztek, felmászta ide, és őszintén, tiszta szívvel, kétségek nélkül kulcsolják imára a kezüket? Nem, nem lehet.

Három egyház képviselője tartja az alkalmat, jól beszélnek, egyszerűen, emberien, közvetlenül, úgy, hogy a legapróbbak is megértsék. A leghálásabb tud lenni a gyerekközönség, ha megtalálod velük a hangot, és persze a legőszintébb is. Ha megtalálod, ha nem. Nekik, úgy tűnik, teljes mértékben sikerül. Emelje fel a kezét, aki... és emelik, és figyelnek. A jó érzékkel szolid showmúsor hangulatúra kerekedett alkalmat a helyi gitárosok és énekesek dicsőítése zárja.

Ez még csak a bemelegítés volt, vonulunk le együtt a falu központjába. Mire az apró lábak a templomból leérnek, addigra a felnőttek is a harangláb köré gyűlnek, megtelik a tér, mindenki a fő attrakciót várja. Különösképp ketten. Akiknek most kerül sorra a várt műsora. Énekszó közben a harangot megszentelik, amit rövid íghirdetés kísér.

Majd a testvérpár – mintha csak tegnap csinálták volna utoljára – gyakorlott mozdulattal végre meghúzza a kötelet. Majd újra és újra. És újra. És... még mindig húzzák. Még mindig. Szólna más is pár szót az egybegyűltekhez, de nem akar elhallgatni a harangszó. Egyre többen próbálnak nekik eleinte jelezni, aztán már diszkrétan kiáltani, hogy „hahó, egyelőre elég lesz”, de aki állt már kongó harang alatt, megértheti, hogy a testvérek ezt nem hallják. Vagy csak nem akarják. Valaki odaszalad, és nagy nehezen leinti őket. Újabb beszéd hangozhat így el, közös énekkel kísérvé. Szólaljon meg ismét a falu új kincse! A jelenet ismétlődik, most már mosolyt és könnyeket fakaszt egyszerre, ahogy a két férfi szűnni nem akaró lelkesedéssel évek elmulasztott harangozását egyszerre igyekezik pótolni. A közönség a nem halkuló kongatásnak egyre nagyobb kézmozdulatokkal próbál véget vetni. Az egyházi képviselők, a polgármester, de még a gyerekek is magasba emelt kézzel, heves mozdulatokkal próbálják rávenni őket, hogy legalább csak addig hagyják abba, amíg mindenki elmondja, amivel készült.

1. kép: Harangozók

Fotó: Majoros Árpád Csaba, 2021

Ha az alkalom végére tervezett utolsó harangszó előtt egy előrelátó szervező nem lép oda hozzájuk, és nem mondja, hogy „Most csak hármat! Csak hármat húzzatok!”, és nem mutatja a kezével is... akkor ez az eldugott csereháti kis falu ennek a két elhivatott férfinak köszönhetően így vonulhatott volna be a történelembe: A hely, ahol örökké szól a harang.”

(A történet egyik főszereplője 2022 februárja óta már az égi harangokat kongatja. Isten nyugosztalja!)

Ábrajegyzék

1. kép: Harangozók. Fotó: Majoros Árpád Csaba, Magyar Máltai Szeretetszolgálat, 2021, Csenyéte.

Where they ring forever

ABSTRACT

Stories, friendships, uplifting and sometimes difficult moments from the poorest village in the country. In the Cserhat's town of Csenyéte, within the framework of the Developing Settlements Program, the staff of the Hungarian Charity Service of the Order of Malta help the people living there. Their continued presence allowed me to arrive as an old acquaintance in a village that was unfamiliar to me. The children in the courtyard of the House of Presence, crowded around constantly asking questions, enchanted me from the first moment. Since then, every visit has been a treasured encounter that is hard to forget. I tell some of them as I experienced it.

KEYWORDS: Presence, Developing Settlements, Csenyéte, Hungarian Charity Service of the Order of Malta, church, bell

MÁTRAI ROXÁNA | A Magyar Máltai Szeretetszolgálat kommunikációs munkatársa